

FORDÍTÁSOK

Fordító:

Vitrai József
Széchenyi István Egyetem
Egészség-és Sporttudományi
Kar, Pszichológia és
Egészségügyi Menedzsment
Tanszék, Győr

Cikkadatok:

DOI: [10.58701/mej.22926](https://doi.org/10.58701/mej.22926)

Beküldve: 2026. 04. 27.
Elfogadva: 2026. 04. 28.
Megjelentetve: 2026. 06. 08.

2026. 4. évfolyam 2. szám

Copyright © 2026 Vitrai
József. Kiadó: Magyar
Népegészségügy Megújításáért
Egyesület. Ez egy nyílt
hozzáférésű cikk a CC-BY-SA-
4.0 licenstszerződés alapján.

Fordítás: A Lancet „Visszaszámlálás az egészség és éghajlatváltozás kapcsán” 2026-os európai jelentésének vezetői összefoglalója

Egyre szűkül az időkeret a határozott egészségügyi intézkedésekre

Translation: Executive summary of the 2026 Europe report of the Lancet Countdown on health and climate change

Narrowing window for decisive health action

Kulcsszavak: éghajlatváltozás; egészségi hatások, egészségegyenlőtlenségek

Keywords: *climate change; health effects; health inequalities*

Ajánlás

Az éghajlatváltozás már nem elvont jövőbeli kockázat, hanem mindennapi valóság, amely közvetlenül hat egészségünkre. Nemcsak a különösen sérülékeny csoportokat – a gyermekeket, időseket vagy krónikus betegeket – érinti, hanem a teljes magyar népességet. Következmenyei már ma is érzékelhetők: nő az idő előtti halálozás kockázata, fokozódik az egészségügyi ellátás iránti igény, és csökken a munkavégző képesség.

Mindez egyértelmű üzenetet hordoz: az éghajlatváltozás egészségi hatásainak megértése, rendszeres nyomon követése és a válaszlépések kidolgozása nem halasztható. Ez közös felelőssége mindazoknak, akik a népegészségügyben és kapcsolódó területeken dolgoznak – és egyben lehetőség is arra, hogy aktívan hozzájáruljunk egy egészségesebb, igazságosabb jövőhöz.

A fordítás a *The 2026 Europe report of the Lancet Countdown on health and climate change: narrowing window for decisive health action* című cikk vezetői összefoglalója.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A *Lancet Countdown* európai jelentésének ez a harmadik kiadása – a 2025-ig rendelkezésre álló adatokra támaszkodva szisztematikusan nyomon követi az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és mérséklés, valamint a gazdasági, pénzügyi és társadalmi szereplők bevonásának egészségi hatásait. A jelentés hét új mutatót, módszertani frissítéseket, a meglévő mutatók kiterjesztett idősorát tartalmazza, és ahol lehetséges, kiemeli az egészségi kockázatok és hatások terén fennálló egyenlőtlenségeket.

Az éghajlatváltozás jelenlegi egészségi kockázatai és hatásai

A mutatók a hőhatásnak való kitettség közvetlen és közvetett negatív egészségi hatásainak jelentős növekedést jeleznek Európában.

A megfigyelt európai régiók szinte mind-egyikében (823 [99,6%]) nőtt a hőterhelésnek tulajdonítható halálesetek száma 2015–2024 között az 1991–2000-es időszakhoz képest, az éves átlagos növekedés összesen 52 (MT95% 43–59) haláleset volt egymillió lakosra vetítve.

A szélsőséges hőhullámokra vonatkozó napi egészségügyi figyelmeztetések száma 2015–2024 között 3,2-szeresére (318%-kal) nőtt az 1991–2000 közötti időszakhoz képest. A 2015–2024 közötti időszakot az 1991–2000 közötti időszakkal összehasonlítva a hőhatásnak kitett csecsemők és idősek (≥ 65 év) száma 1,17 milliárd (254%) személynappal (azaz egy ember egy napnyi kitettségének megfelelő egységekben mérve) nőtt, és az átlagos éves óraszám, amikor a hőterhelés miatt a könnyű vagy közepes fizikai aktivitás veszélyessé vált, 60 órával (88%) nőtt. 2023-ban Európában több mint 1 millióval több embert érintett közepes vagy súlyos élelmezésbiztonsági kockázat a 1981–2010 közötti időszak éves átlagához képest, a fokozott hőhullámok és aszálynak való kitettség miatt.

A becslések szerint az éves átlaghőmérséklet emelkedése 2000–2023 között Európa-szerte évente munkavállalónként körülbelül 24 órával csökkentette a ténylegesen ledolgozható munkaidőt, összehasonlítva az 1965–1994 közötti időszakokkal.

Az elmúlt évtizedben az éghajlatváltozás miatt gyorsan nőtt az új és újra megjelenő fertőző betegségek terjedésének éghajlati feltételei, ami egyes kórokozó-átvivők földrajzi elterjedési területének kiterjedésében nyilvánult meg, és ezzel párhuzamosan gyakoribbá váltak a járványok Európában. Például a dengue-vírus éves terjedési alkalmassága 2015–2024 között 297%-kal nőtt Európában az 1981–2010-es időszakhoz

képeket, ami valószínűleg hozzájárult az *Aedes*-szúnyogok által terjesztett arbovírusok helyi járványainak számának növekedéséhez Európában. Emellett az éghajlatváltozás 1–2 héttel meghosszabbította a pollenszezont, így az allergiás náthában szenvedők hosszabb ideig vannak kitéve a pollennek.

Az éghajlatváltozás kockázatai, sebezhetőségei és hatásai egyenlőtlenül oszlanak el a népességcsoportok és a régiók között.

Európában az alacsony jövedelmű háztartások 10,9 százalékponttal nagyobb valószínűséggel szembesülnek élelmezésbiztonsági problémákkal a hőhullámok és aszályok gyakoriságának növekedése miatt, mint a közepes jövedelmű háztartások.

Az építőiparban és a mezőgazdaságban dolgozó, szabadban dolgozó munkavállalók különösen ki vannak téve a hővel kapcsolatos egészségkárosodások kockázatának a megnövekedett hőhatás miatt. A legszegényebb régiókban élők a kevésbé hátrányos helyzetű régiókban élőkhez képest nagyobb tűzveszélynek vannak kitéve, és kevesebb zöldterülethez férnek hozzá. Bár egyre több ország hoz létre nemzeti egészségügyi alkalmazkodási tervet és nyújt éghajlati szolgáltatásokat az egészségügyi szektor számára, elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodási stratégiák figyelembe vegyék a kockázatok közötti különbségeket az éghajlatváltozás hatásainak leginkább kitétt csoportok védelme érdekében.

Integrált megközelítésre van szükség az éghajlatváltozás mérséklése terén

Európában a szén-dioxid-intenzitás és a szénfelhasználás 2023-ban csökkent 2022-hez képest.

Ezzel szemben az éves fosszilis tüzelőanyag-támogatások 2023-ban új csúcspontot értek el 2010-hez képest, és 2023-ban elérték a 444 milliárd eurót,

ami a kormányok reakcióját tükrözi az Oroszország ukrajnai inváziója után az energiaárak meredeken emelkedésére. Ugyanakkor a megújuló energia részesevé az európai villamosenergia-ellátás teljes mennyiségéből 2023-ban 21,5%-ra nőtt, szemben a 2016-os 8,4%-kal. A beruházási trendek szintén pozitív irányba mutatnak; a tiszta energiába történő beruházások értéke 427 milliárd euró volt, szemben a 2015-ös 229 milliárd euróval (86%-os növekedés), míg a fosszilis tüzelőanyagokba történő beruházások értéke 2024-ben 76 milliárd euró volt, szemben a 2015-ös 112 milliárd euróval (32%-os csökkenés). Bár a kormányok – különösen a geopolitikai instabilitásra reagálva – növelték a fosszilis tüzelőanyagok támogatását, a tiszta energiába történő beruházások és a megújuló energiaforrások terjeszkedésének emelkedő tendenciája nyilvánvaló volt, de ezt fel kell gyorsítani.

A megújuló energiára való átállás terén előrelépés tapasztalható; azonban a légszennyezés egyik fő okozója, a szilárd biomassza 2023-ban a teljes megújuló-energia-fogyasztás 31%-át tette ki.

A lakossági biomassza-égetésből eredő, légszennyezésnek tulajdonítható halálesetek száma 2022-ben 100 000 főre vetítve 1 fővel (4%-kal) nőtt 2000-hez képest. A biomassza lakossági fűtésre való felhasználása hozzájárul a nettó erdőborítás csökkenéséhez, amelynek mértéke 2014–2023 között 80%-kal nőtt 2001–2010-hez képest.

Kiemelt fontosságú lenne az égésen alapuló lakossági fűtésről olyan tisztább alternatívákra való áttérés, mint például a hőszivattyúk.

A villamosenergia- és közlekedési ágazatból származó, légszennyezésnek tulajdonítható halálesetek száma tovább csökkent, annak ellenére, hogy a közlekedési ágazat üvegházhatású gázkibocsátása csak minimálisan csökkent.

Az egészségügyi szektor üvegházhatású gázkibocsátása 2022-ben kissé csökkent; azonban az egészségügyi ellátás okozta légszennyezésnek tulajdonítható negatív egészségügyi hatások 24%-kal nőttek 2010-hez képest.

Az éghajlatváltozás mérséklésére és az ahhoz való alkalmazkodásra irányuló integrált megközelítések elengedhetetlenek az

éghajlati és egészségügyi együttes előnyök maximalizálásához, amelyek közül az utóbbi az éghajlatpolitikai intézkedésekből közvetlenül vagy közvetve származó emberi egészség javulására utal.

Csökkenő érdeklődés az éghajlatváltozás és az egészség közötti összefüggés iránt

Annak ellenére, hogy egyre több tudományos tanulmány jelenik meg az éghajlatváltozás és az egészség közötti összefüggésről, az egyének, a politika, a vállalatok és a média érdeklődése e kérdés iránt 2023-ban aggasztó mértékben csökkent a korábbi évekhez képest. Bízató jel, hogy az éghajlati perek hatékony platformként jelentek meg az egészségügyi érvek előtérbe helyezésére a tágabb éghajlati napirenden belül. A Nemzetközi Bíróság megállapította, hogy az államoknak kötelező jogi kötelezettsége van az éghajlatváltozás ellen fellépni, és elismerni annak hatását az emberi jólétre és a bolygó egészségére.

Európa számos területen élen jár az egészségesebb és biztonságosabb jövő felé vezető átmenetben, különösen az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésében. Ugyanakkor további erőfeszítésekre van szükség, különösen az alkalmazkodási és mérséklési politikák helyi és nemzeti szintű végrehajtásában, ahol a klímavédelmi intézkedésekből származó egészségnyereségek a leginkább érvényesülhetnek.

HIVATKOZÁSOK

Kriit, H. K., Chen-Xu, J., Semenza, J. C., Heiliger, H., Markandya, A., Dasandi, N., Jankin, S., van Daalen, K. R., Achebak, H., Alari, A., Alcayna, T., Ball, E., Ballester, J., Bechara, H., Callaghan, M. W., van Cauwenberghe, M., Charnley, G. E. C., Courtenay, O., Cirach, M., Garcia-Corral, P., ...

Rocklöv, J. (2026). The 2026 Europe report of the Lancet Countdown on health and climate change: narrowing window for decisive health action. *The Lancet. Public health*, S2468-2667(26)00025-3. Advance online publication. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(26\)00025-3](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(26)00025-3)

INFORMÁCIÓK A FORDÍTÓRÓL**Vitrai József**

Széchenyi István Egyetem Egészség-és Sporttudományi Kar, Pszichológia és Egészségügyi Menedzsment Tanszék, Győr

Széchenyi István University Faculty of Health and Sport Sciences, Department of Psychology and Healthcare Management, Győr, Hungary

<https://orcid.org/0000-0001-9267-806X>

vitrai.jozsef@gmail.com
